

Д.О.О. Парк природе „Мокра Гора“

Завод за заштиту природе Србије

Монографија

Парк природе „Шарган – Мокра Гора“

др Драгана Остојић

САДРЖАЈ:

**1. Лична карта Парка
природе**

2. Географски положај

3. Рељеф

4. Геолошке карактеристике

**5. Сеизмолошке
карактеристике и минералне
сировине**

**6. Хидрогеолошке
карактеристике**

7. Воде

8. Климатске карактеристике

**9. Педолошке
карактеристике**

10. Флора и вегетација

11. Фауна

**12. Културно-историјско
наслеђе, становништво и
традиција**

13. Вредновање и функција

**14. Концепт заштите и
развоја**

15. Одрживи развој

16. Управљач

Парк природе „Шарган - Мокра Гора“ обухвата мокрогорску котлину, мању просторну целину, смештену између масива Таре и Златибора. Одликује се врло динамичном морфологијом са комбинацијом фрагмената високих површи на развођима, пашњацима и горостасним боровима, стрмих долињских страна и дубоко усечених речних долина обраслих густим столетним шумама, што целом подручју даје изразиту посебност и специфичну лепоту високе атрактивности.

1. ЛИЧНА КАРТА ПАРКА ПРИРОДЕ

1. НАЗИВ ПРИРОДНОГ ДОБРА

Шарган - Мокра Гора

2. ВРСТА ПРИОДНОГ ДОБРА

Парк природе

...“ Парк природе „Шарган – Мокра Гора“ је планинска целина у западној Србији с бројним геоморфолошким феноменима крашког и палеовулканског рељефа, очуваним шумским комплексима у којима се истичу црноборове столетне шуме с бројним заједницама биљних и животињских врста, резервама воде високог квалитета, с изузетном пејзажном и предеоном разноврсношћу које прати специфично споменичко наслеђе и традиционалан начин живота...”

Историјат заштите

- Подручје Мокре Горе и Шаргана припадало је заштитној зони Националног парка „Тара“ од његовог проглашења 1981. до 2004. године, када је на основу Закона о заштити животне средине од 19.5.2004. године, стављено под претходну заштиту.
- Решење о претходној заштити било је на снази до 2005. године. Исте године ово подручје добија статус коначне заштите као предео изузетних одлика и природно добро од изузетног националног значаја – I категорије на основу Уредбе о заштити Предела изузетних одлика „Шарган – Мокра Гора“, обухвативши површину од 3.678,23 ха.
- Исте, 2005. године донета је Уредба о измени Уредбе о заштити Предела изузетних одлика „Шарган – Мокра Гора“ којом су послови управљања поверени Друштву с ограниченом одговорношћу „Парк природе Мокра Гора“ из Мокре Горе.

ПАРК ПРИРОДЕ "ШАРГАН-МОКРА ГОРА"
КАРТА ГРАНИЦЕ ЗАШТИТЕ ПО УРЕДБИ ИЗ 2008. ГОДИНЕ

Легенда:

- Граница НП Шарган-Мокра Гора
- Граница НП Тара
- Граница ПНО Застава

Историјат заштите

- Последњом изменом Уредбе, односно Уредбом о заштити Парка природе „Шарган – Мокра Гора“ увећана је површина овог природног добра за око 6.000 ha, тако да је оно добило статус Парка природе. Укупна површина Парка природе „Шарган – Мокра Гора“ износи 10.813,73 ha, од чега је 4.433,33 ha у државној својини, а 6.380,40 ha у приватној својини и другим облицима својине.
- Након 10 година од почетка заштите, тачније 2015. урађена је ревизија подручја Парка природе „Шарган – Мокра Гора“, када је поново проширена површина заштите, па је у предлогу за заштиту укупна површина овог природног добра 11.379,78 ha.

ПАРК ПРИРОДЕ "ШАРГАН-МОКРА ГОРА"
КАРТА ГРАНИЦЕ ЗАШТИТЕ ИЗ 2015 (У ПОСТУПКУ ЗАШТИТЕ)

Легенда:

- Граница НП Шарган-Мокра Гора
- Граница НП Тара (са Златицаном)

„ШАРГАН – МОКРА ГОРА”

- „Шарган – Мокра Гора” је под заштитом државе као природно добро од изузетног националног значаја I категорије
- Проглашен је за Парк природе 2008. године на основу Закона о заштити животне средине
- I категорија – природно добро од изузетног националног значаја
- Класификација IUCN V (Protected landscape)
- Површина природног добра:
 - по Уредби о заштити 10.813,73 ha
 - након ревизије 11.379,78 ha

ОДНОС ПОВРШИНА ПО РЕЖИМИМА ЗАШТИТЕ

Однос површина са режимом I, II и III степена заштите у односу на укупну површину заштићеног природног добра по Уредби приказан је у табели:

Зоне заштите	Површина у ha	% учешће
I степен	351,98	3,3
II степен	1.187,46	11,0
III степен	9.274,29	85,7
Укупно	10.813,73	100

Однос површина с режимом I, II и III степена заштите у односу на укупну површину заштићеног природног добра након ревизије приказан је у табели:

Зоне заштите	Површина у ha	% учешће
I степен	774,50	6,8
II степен	3.124,70	27,5
III степен	7.480,58	65,7
Укупно	11.379,78	100

2.ГЕОГРАФСКИ ПОЛОЖАЈ

Мокрогорски басен се налази у југозападном подножју Шарганског превоја, између јужне падине Таре и северозападних огранака Златибора. Иако има периферни положај, на крајњем западу Србије, Шарганска капија је одувек била значајан коридор за кретање људи и робе, тако да и данас има значајан саобраћајни положај на путу Ужице – Вишеград, односно од Београда ка Сарајеву и Дубровнику.

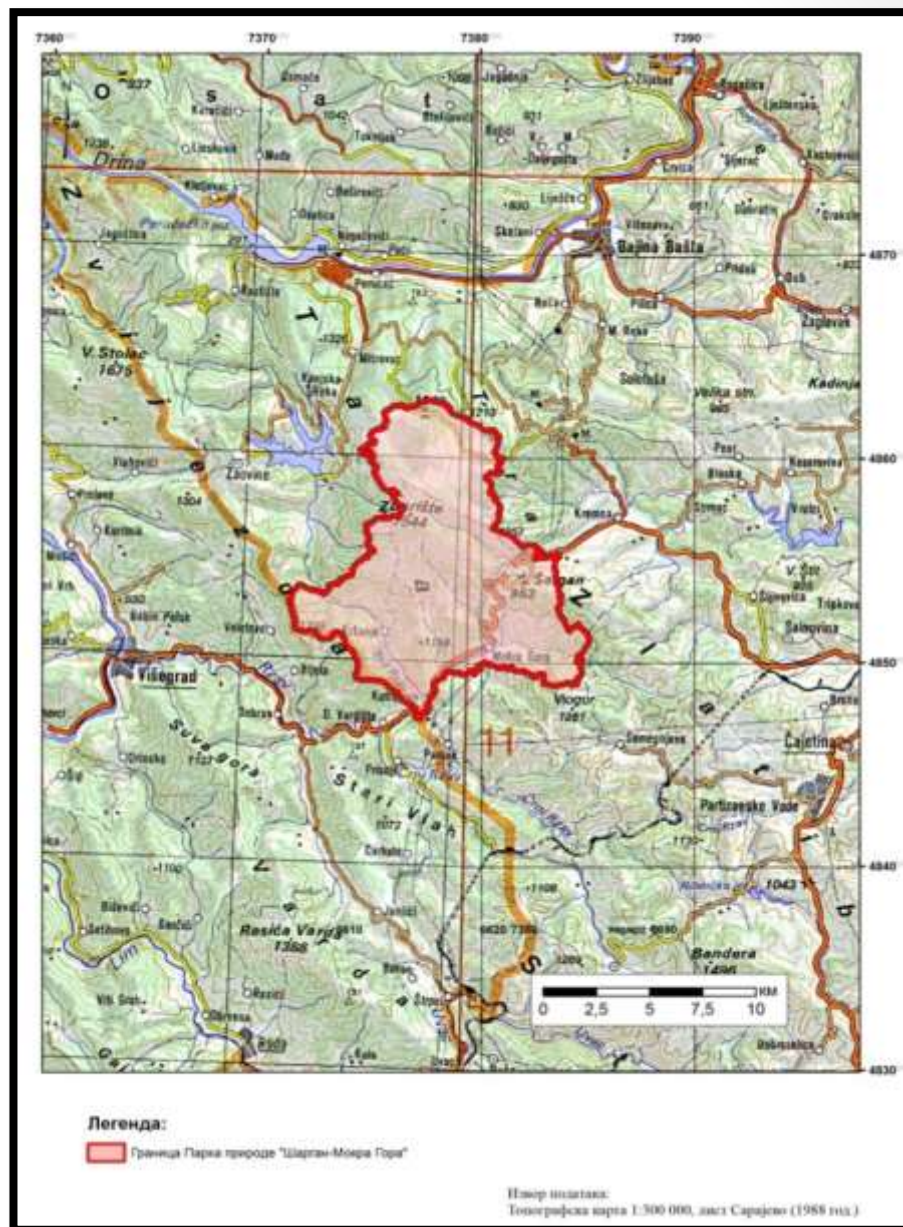
Са централном тачком по Гаус-Кругеру:

Y – 73 78 054 X – 48 55 062

Централна тачка по Гриничу:

- E 19° 29' 0,92" N 43° 49' 47,57"

- Простире се у југозападном делу Србије, на самој државној граници са Републиком Српском-БиХ
- Северозападна и северна граница добра наслањају се на југоисточну и јужну границу Националног парка „Тара”
- На југоистоку се једним делом наслања на Парк природе „Златибор”

3. РЕЉЕФ И ГЕОМОРФОЛОШКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ

Геоморфолошке одлике

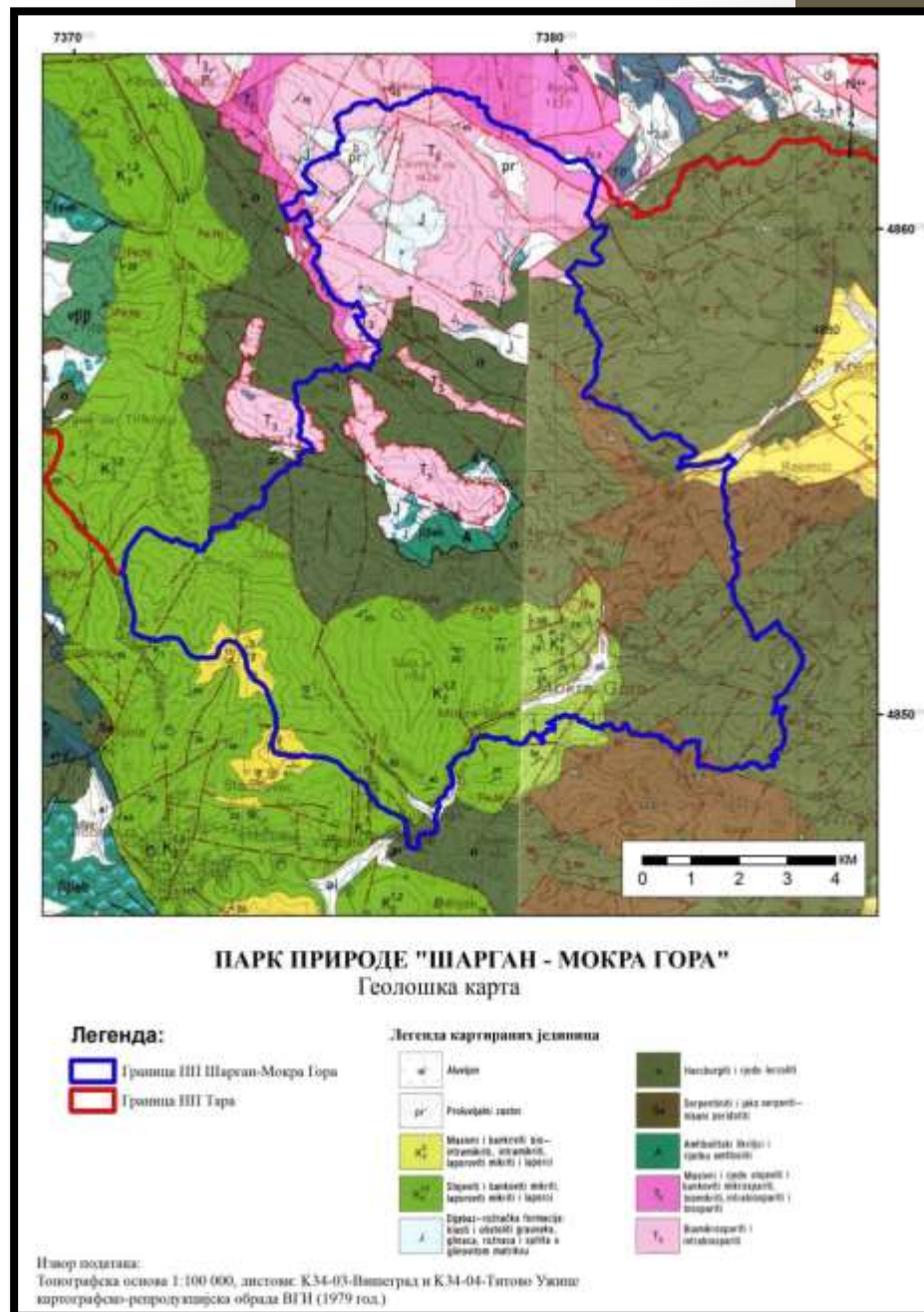
Рељеф мокрогорског басена и његове шире околине настао је као резултат сложене еволуције и геолошке грађе овог простора између карстне висоравни Таре на једној страни и обода перидотитског масива висоравни Златибора са Шарганским гребеном на другој. Основно обележје рељефа су његова велика енергија изражена кроз значајне висинске разлике, велике падове и изражену рашчлањеност. Предеону и морфолошку основу простора чини импозантни басен у сливу реке Камишне на падинама Таре, Шаргана и Златибора рашчлањен дубоко усеченим долинама типа клисура или кањонских долина. Западно од мокрогорског басена је велика кањонска долина Белог Рзава. У оквиру Парка природе „Шарган – Мокра Гора” на северу на предео долина надовезује се падина и висока карстна висораван Таре с врхом Збориште (1.544 m).

4.ГЕОЛОШКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ

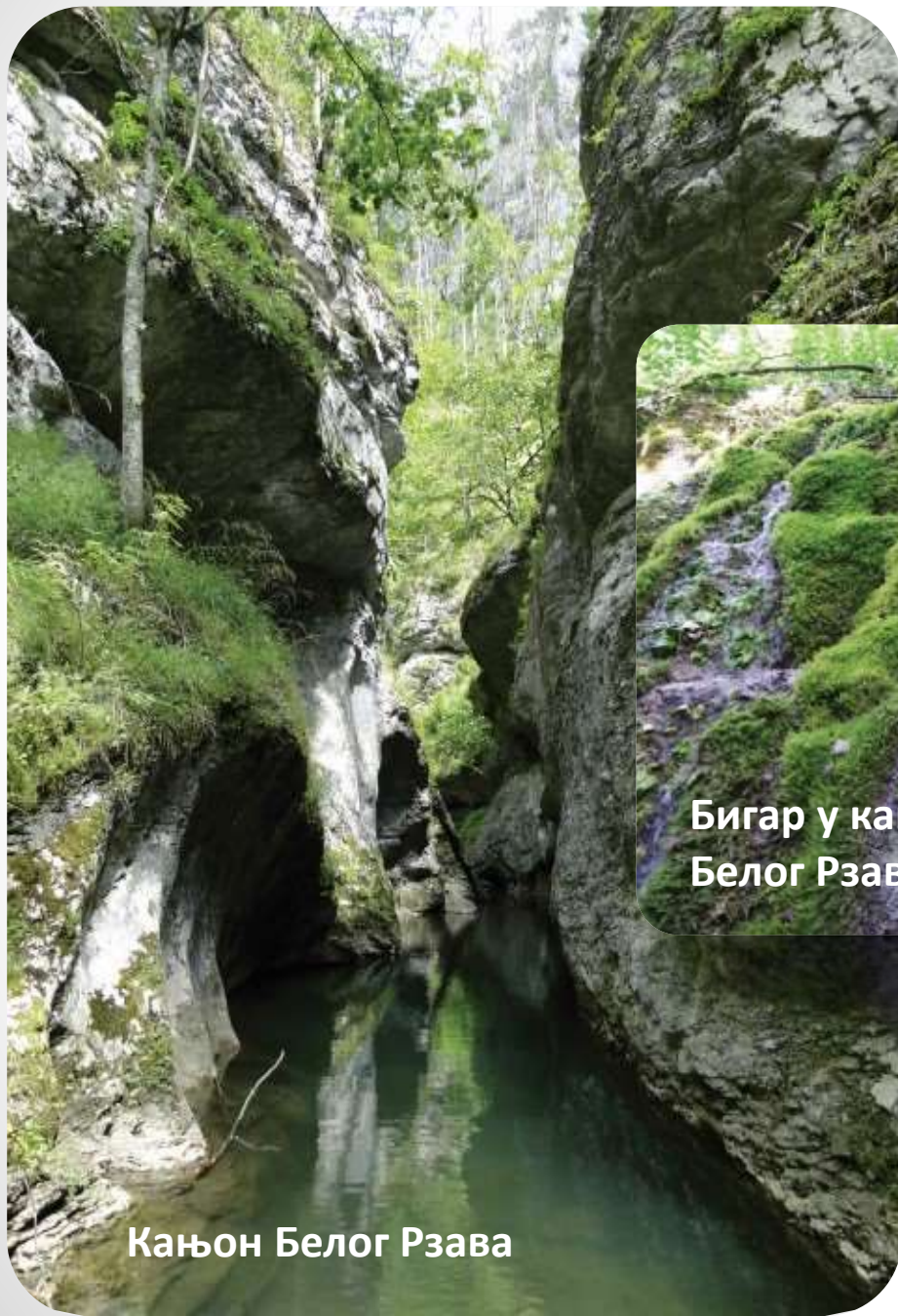
Према геотектонској подели, подручје Парка природе „Шарган – Мокра Гора” припада унутрашњим Динаридима. Литолошки, у границама природног добра заступљене су седиментне, магматске и метаморфне стене мезозојске и кенозојске старости. Најстарији седименти на подручју парка природе су карбонати средњег и горњег тријаса, затим ултрамафити јурске старости, карбонати горње креде, док се у малим, изолованим деловима налазе седименти миоцена, пролувијални застор и алувијалне творевине.

ФАКТОРИ УГРОЖАВАЊА - ЕКСПЛОАТАЦИЈА НИКЛА

- Један од најзначајнијих фактора угрожавања на овом подручју је потенцијална експлоатација руде никла.
- Од 2004. године, па до данас било је неколико иницијатива за вршење геолошких истраживања оолитске руде гвожђа и руде никла у циљу утврђивања резерви и касније експлоатације овог метала.
- Доношењем акта о заштити овог подручја и њихово дефинисање просторнопланском документацијом извршено је јасно опредељење Републике Србије да је јавни интерес на ширем подручју Мокре Горе заштита природе, шумских и водених ресурса и развој туризма, а не експлоатација тешких метала.

ОБЈЕКТИ ГЕОНАСЛЕЂА

Кањон Белог Рзава

Бигар у кањону
Белог Рзава

Беле воде – високо алкалне воде

Ђавоља пећина Прераст

5. СЕИЗМОЛОШКА ОБЕЛЕЖЈА ТЕРЕНА И МИНЕРАЛНЕ СИРОВИНЕ

Подручје Србије карактеришу тектонски земљотреси, а величина штетних дејстава зависи од литолошког састава стенског комплекса, као и од регионалних и локалних сеизмогених услова. Територија Мокре Горе налази се на Дринско-ивањичком елементу који се простире у залеђу Динарида, тачније ван зона примарних утицаја.

Подручје Мокре Горе, према својим сеизмолошким обележјима, једно је од мање сеизмички угрожених подручја Србије.

МИНЕРАЛНЕ СИРОВИНЕ:

Металичне минералне сировине

Лежишта металичних минералних сировина представљају лежишта с рудом црних, обојених, ретких и радиоактивних метала, као и руде ретке земље.

Неметаличне минералне сировине

По разноврсности неметаличних минералних сировина, односно њихових појава и лежишта територија Мокре Горе не представља перспективно подручје. Досадашњим истраживањима утврђено је присуство магнезита, различитих кречњака, бигра и амфиболита.

6. ХИДРОГЕОЛОШКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ

На основу литолошког састава, структурног склопа и типа порозности, на подручју Парка природе „Шарган – Мокра Гора” издвајају се три типа терена с различитим хидрогеолошким карактеристикама, то су:

- терени с међузрнском порозношћу
- терени с дисолуционом порозношћу
- терени с пукотинском порозношћу.

терени

7. ВОДЕ: ХИДРОГРАФСКЕ И ХИДРОЛОШКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ

- Речну мрежу Мокре Горе чине Камишна, Бели и Црни Рзав и њихове притоке (Шарганчица, Друганчица, Постењски поток и др.), а Кремана изворишни крак Бетиње – Братешина, Коњска река, Ужички поток и више мањих речица и потока.
- Вредности тих водотока чине клисурасте долине с брзацима, водопадима (Велики и Мали Скакавац на Камишни), као пејзажно интересантне пределе целине, што је веома значајно за развој спортско-рекреативног и риболовног туризма, као и екотуризма.

8. КЛИМАТСКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ

Најхладнији месец на посматраном простору је јануар с температуром ваздуха од $-2,6^{\circ}\text{C}$. Најтоплији месеци су јули и август са средњом месечном температуром ваздуха од $16,9^{\circ}\text{C}$. Изједначавање температуре ваздуха најтоплијих месеци указује на постојање планинског климата. Амплитуда температуре ваздуха је $19,5^{\circ}\text{C}$.

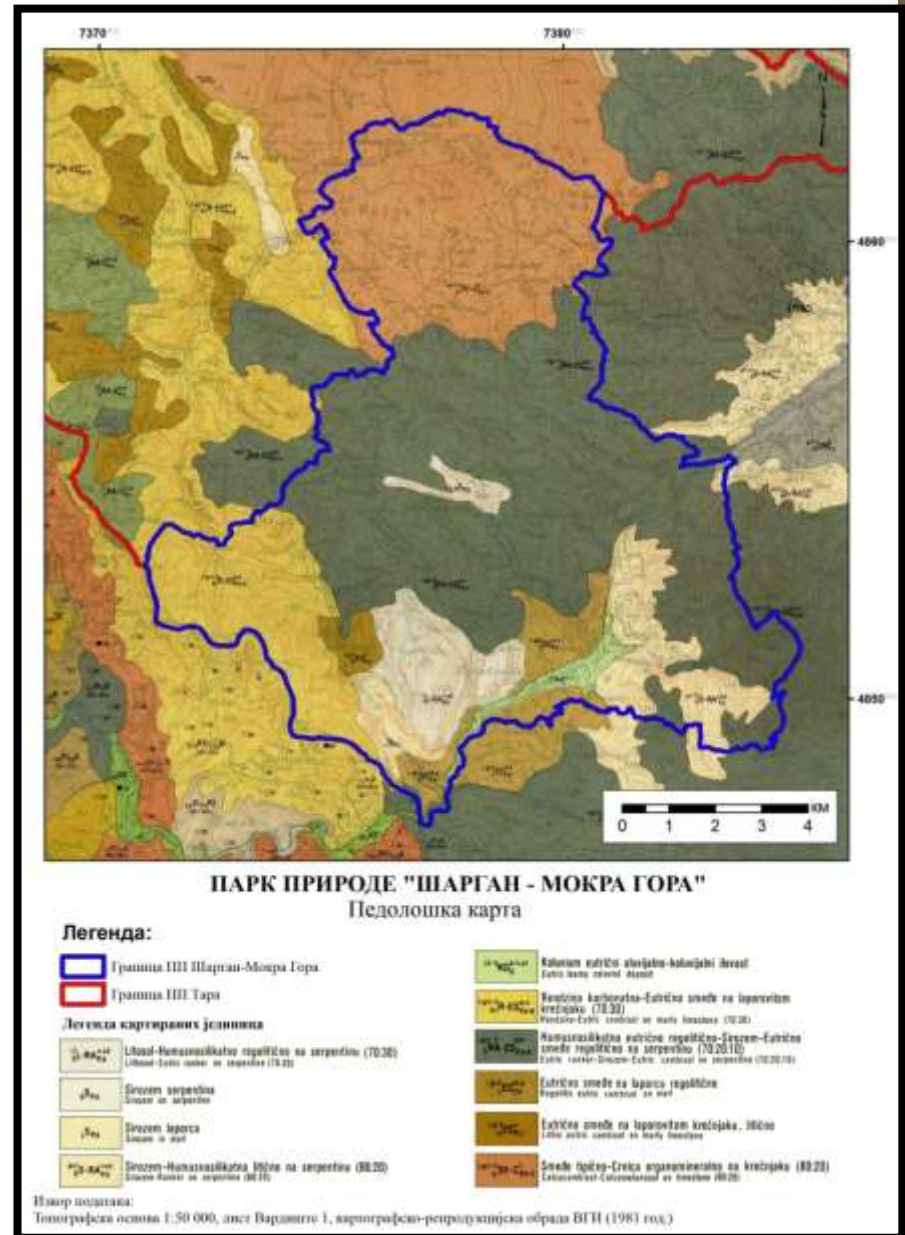

9. ПЕДОЛОШКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ

Земљишта подручја Парка природе „Шарган – Мокра Гора” образована су на геолошким подлогама које сачињавају једри тријаски кречњаци и серпентински масиви.

Издвојене су две групе
земљишта:

- Земљишта на једрим кречњацима
- Земљишта на серпентину

10. ФЛОРА И ВЕГЕТАЦИЈА

Halacsya sendtneri-
цвакија

Erica carnea-црњуша

Daphne blagayana- ликовац

Edraianthus jugoslavicus-
југословенски звончић

О изузетном флористичком богатству говори присуство 722 врсте васкуларне флоре, што је скоро петина од укупног броја врста забележених у Србији. Од тога 6,2% чине ендемични и субендемични таксони.

Reichardia macrophylla –
крупнолисна рајхардија

Rhaponticoides alpina–
алпски различак

Linaria rubioides–
броћолики ланилист

Euphorbia glabriflora–
голоцветна млечика

Вегетација Мокре Горе издваја се по присуству импозантног броја серпентинофита. Појам серпентинофит се односи на специјализоване биљне врсте, карактеристичних и упадљивих особина, чија је појава условљена специфичном серпентинитском геолошком подлогом. Ова еколошка група биљака има сивозелену боју, изражену длакавост, снажно развијен корен који омогућава опстанак на негостољубивим стенама које по хемијским и физичким карактеристикама припадају екстремним стаништима, врло неповољним за развој биљног света.

- Међу ендемитима посебно место заузимају броћолики ланилист (*Linaria rubioides*), Панчићева млечика (*Euphorbia pancicii*), голоцветна млечика (*Euphorbia glabriflora*), цвакија (*Halacsya sendtneri*), шарпланински чистац (*Stachys scardica*), југословенски звончић (*Edraianthus jugoslavicus*), Панчићев граор (*Lathyrus binatus*), штиткасти котрљан (*Eryngium palmatum*), српска шашика (*Sesleria serbica*)...
- Флористичку разноврсност овог подручја обогаћују и многе друге национално и међународно значајне врсте биљака као што су алпски рунолист (*Leontopodium alpinum*), женски божур (*Paeonia officinalis*), медени каћунак (*Orchis ustulata*), црњуша (*Erica carnea*), црна кандилка (*Aquilegia nigricans*), шумски љиљан (*Lilium martagon*)...

Lilium martagon - шумски љиљан

ШУМСКА ВЕГЕТАЦИЈА

У оквиру великих шумских комплекса посебно су значајне и атрактивне чисте и мешовите шуме црног и белог бора, којима је ово подручје природно станиште. Ове шуме, као и мозаично распоређене планинске ливаде и пашњаци, захваљујући специфичној геолошкој подлози и клими насељава веома богат биљни и животињски свет.

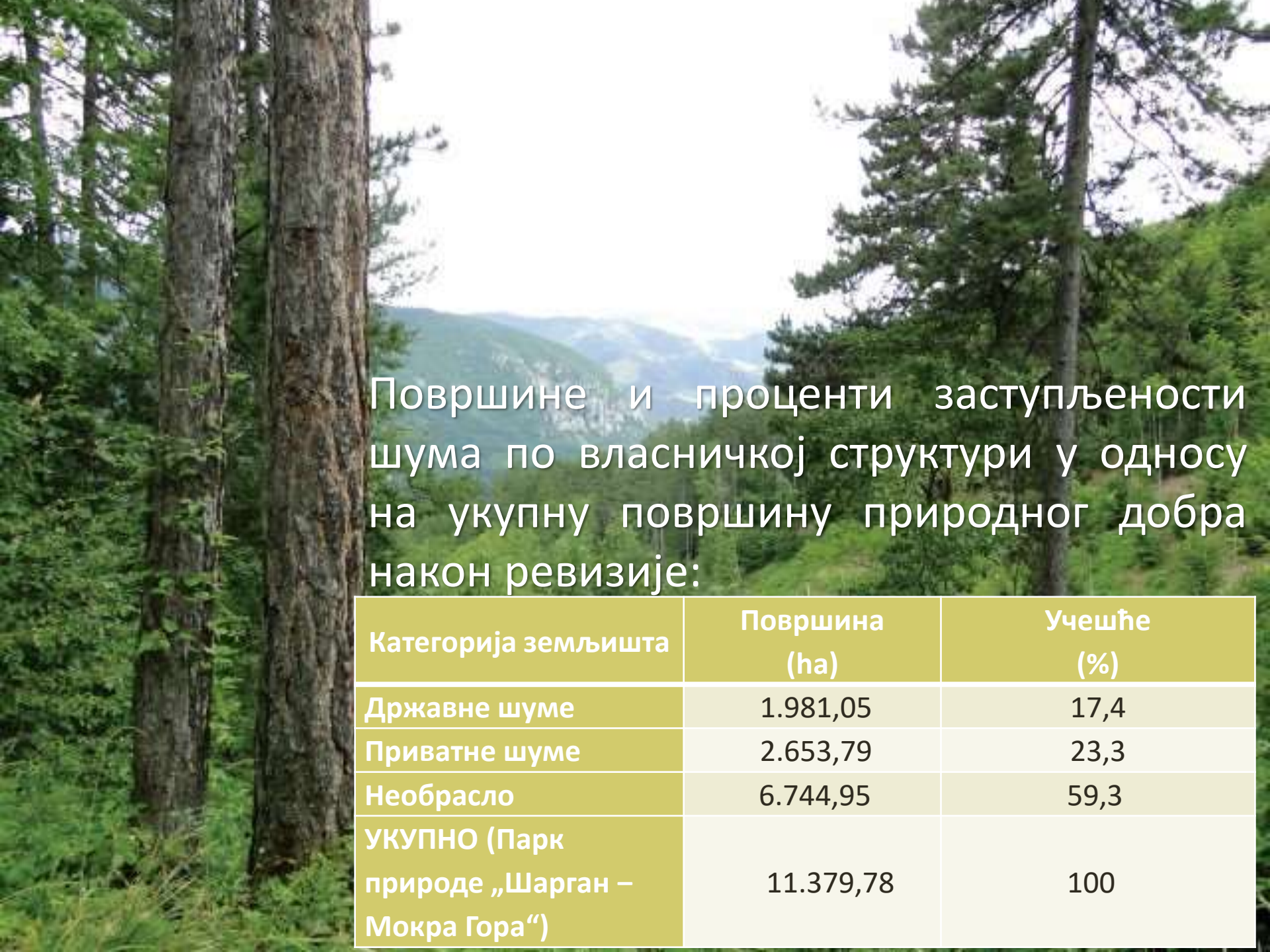

ШУМЕ
Мокре Горе
НЕКАД

Пошумљавање Мокре Горе почело после Другог светског рата

ШУМЕ
Мокре Горе
ДНАС

Површине и проценти заступљености шума по власничкој структури у односу на укупну површину природног добра након ревизије:

Категорија земљишта	Површина (ha)	Учешће (%)
Државне шуме	1.981,05	17,4
Приватне шуме	2.653,79	23,3
Необрасло	6.744,95	59,3
УКУПНО (Парк природе „Шарган – Мокра Гора“)	11.379,78	100

ИНСЕКТИ

Parnassius apollo – аполон

Lycaena dispar – велики дукат

Pyrgomorphula serbica – Панчићев скаквац

Crocothemis erythraea – ватрени коњиц

Erythromma viridulum – велика бистроока девица

Anax imperator – велики царевић

На камењарима Шаргана и Мокре Горе може видети један од најлепших европских лептира, аполон. Најзначајнији представник ентомофауне је свакако Панчићев скакавац, а ову реликтну и ендемичну врсту открио је наш истакнути ботаничар Јосиф Панчић 1881. године управо на Мокрој Гори. Поред локви и бара може се видети један од најлепших и највећих европских вилинских коњица, велики царевић с распоном крила од око 11 cm.

РИБЕ

Salmo trutta – поточна пастрмка

Barbus balcanicus – поточна мрена, кркуша

Phoxinus phoxinus – пијор

Squalius cephalus – клен

Alburnoides bipunctatus –
плиска, двопругаста уклија

Cottus gobio – пеш

У границама заштићеног подручја, које обухвата делове Белог Рзава, Камишне и Братешине укупно је евидентирано 6 врста риба из 3 породице, а то су поточна пастрмка (*Salmo trutta*) из породице пастрмки (fam. Salmonidae), плиска/двопругаста уклија (*Alburnoides bipunctatus*), поточна мрена/кркуша (*Barbus balcanicus*), пијор (*Phoxinus phoxinus*) и клен (*Squalius cephalus*) из породице шаранки (fam. Cyprinidae) и пеш (*Cottus gobio*) из породице пешева (fam. Cottidae).

ВОДОЗЕМЦИ И ГМИЗАВЦИ

Bufo bufo-обична
костача

Rana graeca-грчка
жаба

Lacerta viridis – зелембаћ

Anguis fragilis- слепић

Natrix tessellata-
рибарица

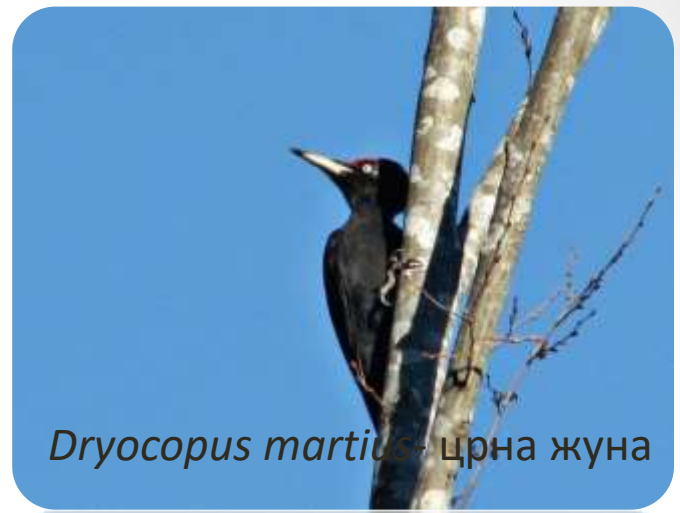
Vipera ammodytes -поскок

На простору Шаргана и Мокре Горе забележено је укупно 17 врста водоземаца и гмизаваца (осам врста из класе *Amphibia* и девет врста из класе *Reptilia*). Све врсте наведене у списку врста, налазе се на списку врста за Црвену књигу фауне Србије водоземаца и Црвену књигу фауне гмизаваца, по чему се може рећи да овај простор спада у подручја са релативно високим диверзитетом батрахо-херпетофауне.

ПТИЦЕ

Falco peregrinus - сиви соко

Dryocopus martius - црна жуна

Circaetus gallicus – змијар

Tichodroma muraria – пузгавац

У фауни Шаргана и Мокре Горе посебно је вредна орнитофауна. Истраживања указују на 120 врста које се гнезде на подручју, а од којих је чак 101 строго заштићена , док је 18 врста заштићено. Посебно су атрактивни велики тетреб(*Tetrao urogallus*), орао змијар(*Circaetus gallicus*) и прдавац(*Crex crex*).

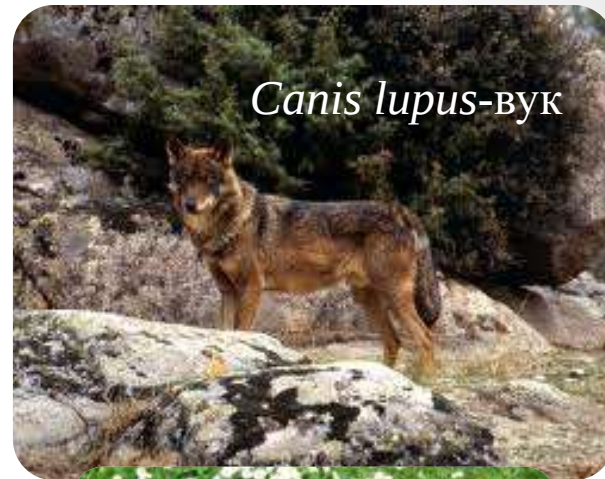
СИСАРИ И ЛОВНА ДИВЉАЧ

Ursus arctos-медвед

Rupicapra rupicapra-
дивокоза

Canis lupus-вук

Lutra lutra-видра

Према досадашњим сазнањима фауна сисара Шаргана и Мокре Горе представљена је са укупно 49 врста, што чини око половине броја до сада регистрованих на тлу Србије. Најзначајније врсте су медвед (*Ursus arctos*), дивокоза (*Rupicapra rupicapra*), вук (*Canis lupus*), и видра (*Lutra lutra*). Најбројнију групу чине глодари (Rodentia) и слепи мишеви (Chiroptera) с по 13 присутних врста. За њима следе звери (Carnivora) с 11 и бубоједи (Eulipotyphla) с 8 врста. Најмалобројнији су папкари (Artiodactyla) с 3 врсте и зечеви (Lagomorpha) с 1 врстом.

Све врсте звери имају статус „заштићена дивља врста“, изузев видре и мрког медведа, које имају статус „строго заштићена дивља врста“.

13. КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКО НАСЛЕЂЕ, СТАНОВНИШТВО, ТРАДИЦИЈА ПРЕДНЕ ОДЛИКЕ

Једино право насеље на подручју Парка природе је Мокра Гора, које је Јован Цвијић сликовито назвао „друмско село“.

Ово село припада насељима разбијеног типа, односно, старовлашком типу насеља. Село је подељено на засеоке, од којих је већи део лоциран у средишњем делу мокрогорске котлине. Највећи засеоци су: Богдановићи, Цвијановићи, Рабасовићи, Турудићи, Шпијуновићи, Глибетићи, Миловићи, Којадиновићи, Суви Поток, Милекићи, Манташе, Филиповићи, Шајаковићи и Витаси.

ВИНОВНИЦИ ПРОШЛОСТИ И КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКИ ОБЈЕКТИ

За историјат и живот Мокре Горе посебно је значајна изградња ускоколосечне пруге познате под називом Шарганска осмица која је изграђена између 1921. и 1925. године. Будући да представља јединствено решење савлађивања успона на кратком растојању, Шарганска осмица постала је део светске историје развоја железница.

Шарганска осмица живи свој други живот од 2003. године, а са њом и Мокра Гора. Овај простор данас представља туристичку атракцију у западној Србији, коју годишње посети велики број туриста.

Посве јединствено решење трасе осмице, као и атрактивност пејсажа, чине возњу старим Ћиром посебно туристички атрактивном.

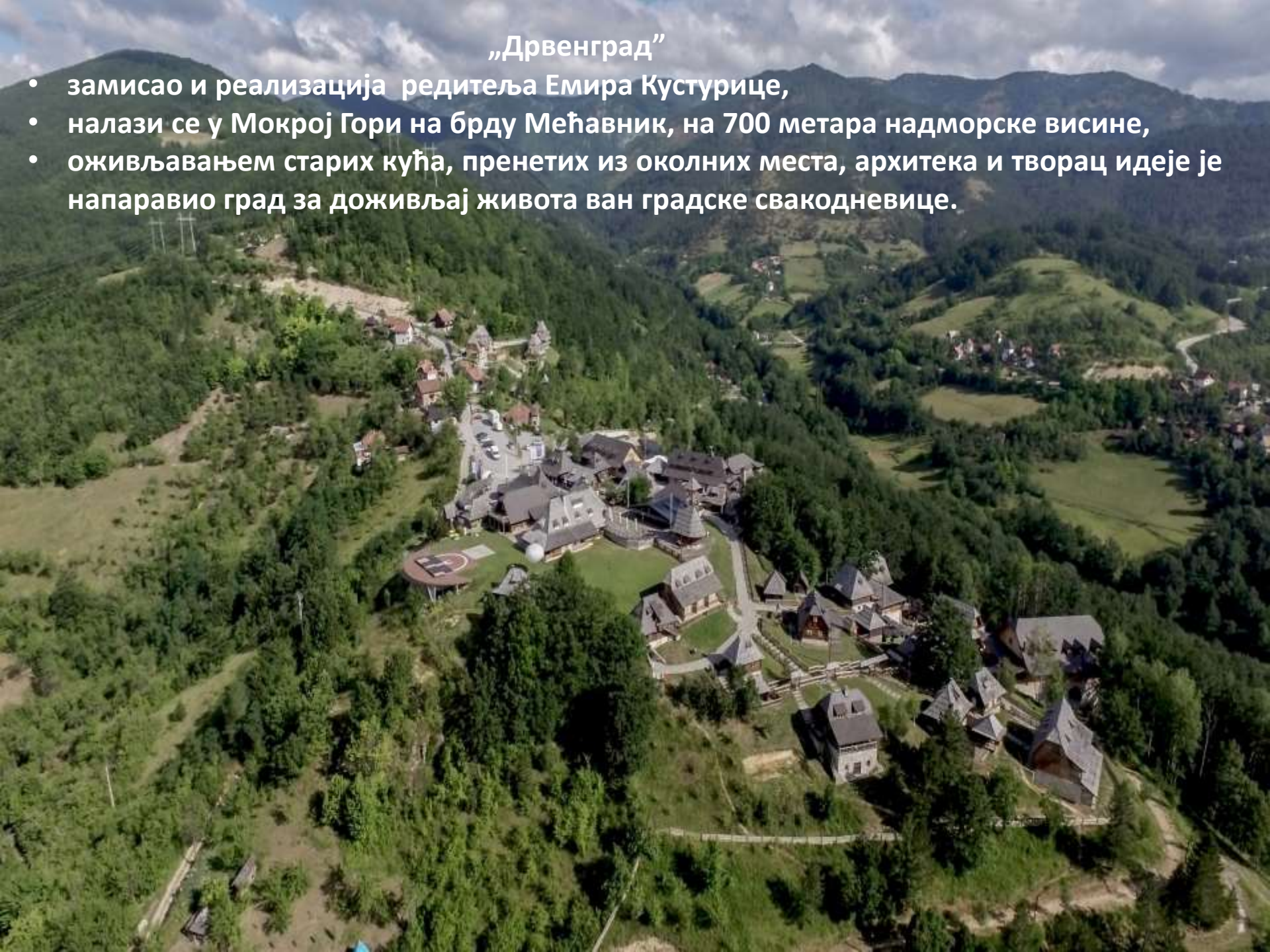

Станица Голубићи направљена за потребе снимања филма Емира Кустурице „Живот је чудо“ између Јатара и Мокре Горе.

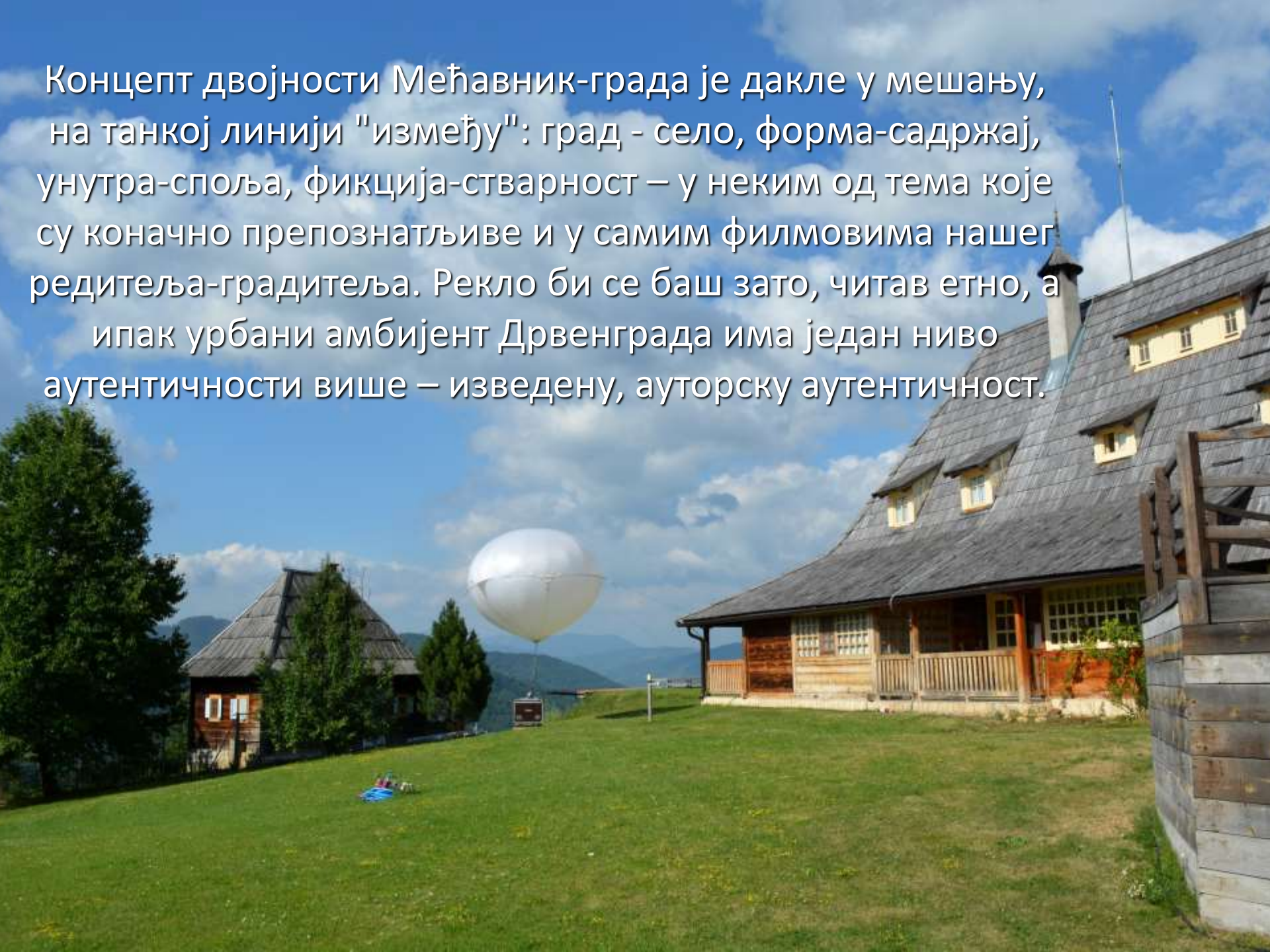
Станична зграда је саграђена као верна копија типичних станица из Босне, на којој је верно приказана патиња и старост тих станица. Зграда је саграђена са леве стране пруге и остављена је у стању у коме је снимљена последња сцена филма.

„Дрвенград“

- замисао и реализација редитеља Емира Кустурице,
- налази се у Мокрој Гори на брду Међавник, на 700 метара надморске висине,
- оживљавањем старих кућа, пренетих из околних места, архитека и творац идеје је направио град за доживљај живота ван градске свакодневице.

Концепт двојности Међавник-града је дакле у мешању, на танкој линији "између": град - село, форма-садржај, унутра-споља, фикција-стварност – у неким од тема које су коначно препознатљиве и у самим филмовима нашег редитеља-градитеља. Рекло би се баш зато, читав етно, а ипак урбани амбијент Дрвенграда има један ниво аутентичности више – изведену, ауторску аутентичност.

- Непуних осам километара од Дрвенграда налази се скијалиште на Иверу. Старт четири стазе је на висини од 1500 метара, а циљ на 1200 метара.
- Ски стазе омеђене боровом шумом пружају се 4400 метара у дужину. Надомак стазе, на 1500 метара надморске висине налази се Хотел „Младост“.

Излетнички туризам је тренутно најмасовније заступљени облик туристичког промета у микрорегиону.

У циљу унапређења рада са посетиоцима и њиховог информисања на простору Парка природе „Шарган-Мокра Гора“ отворен је *Центар за посетиоце „Чаробни брег“* на Међавнику, у близини „Дрвенграда“.

13. ВРЕДНОВАЊЕ И ФУНКЦИЈА ПРИРОДНОГ ДОБРА

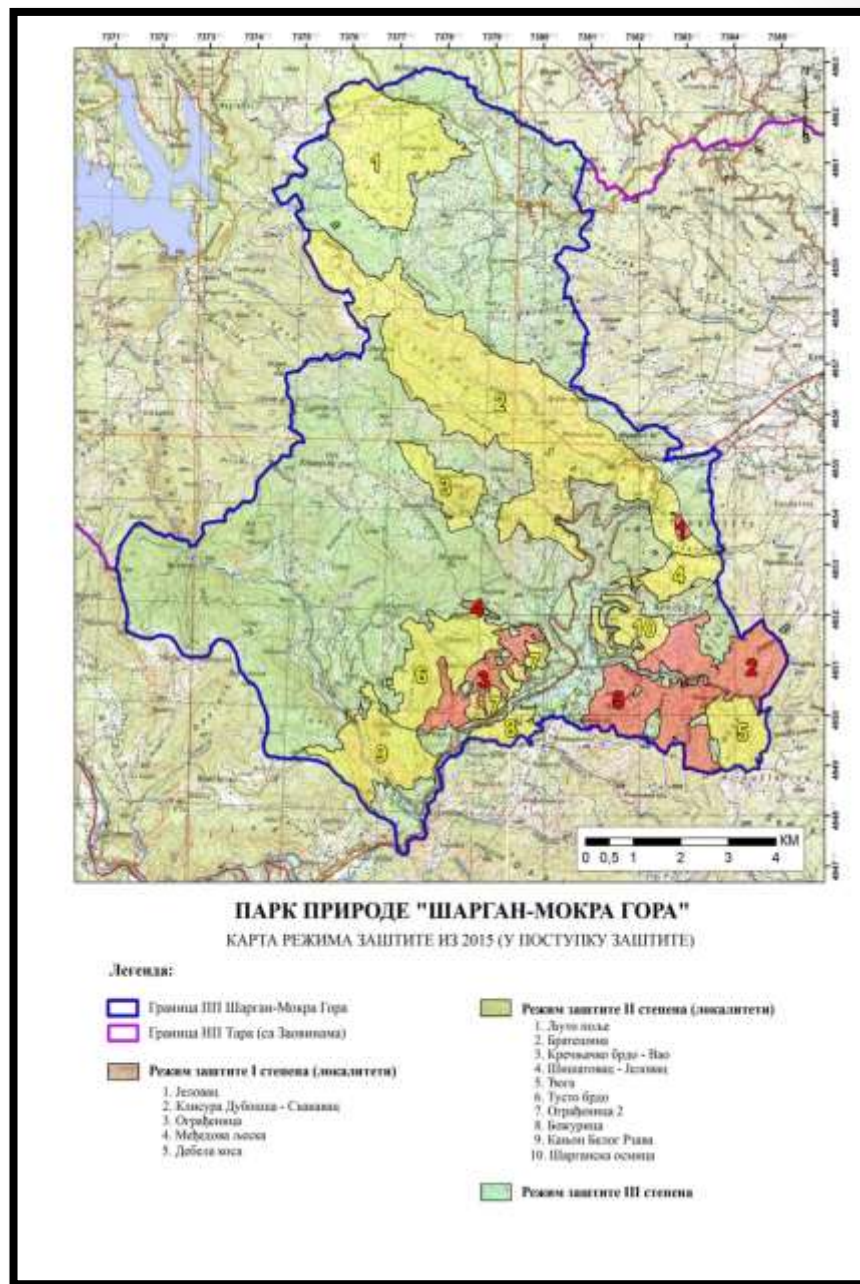
Подручје Шаргана и Мокре Горе поседује вредности које му дају својство природног добра у категорији Парка природе.

Анализом постојећег стања утврђене су следеће суштинске вредности:

- *Изворност (аутохтоност)* – подручје је релативно добро очувано и без битних и видљивих негативних интервенција човека.
- *Репрезентативност* - због великих шумских комплекса, појединих представника флоре, фауне и вегетације подручје се у смислу репрезентативности може валоризовати највишом оценом.
- *Реткости* – биодиверзитет је добро очуван и веома изражен.
- Критеријум *разноликости/разноврсности* - најуспешније је задовољен код предеоних обележја и живог света.
- Мокрогорска котлина на високом нивоу задовољава критеријум *целовитости* и тиме у многоме олакшава дефинисање граница заштите.
- Критеријум *лепоте/естетичности*, који се свакако, првенствено примењује код оцене предеоних, пејсажних обележја, задовољен је на врло високом нивоу.
- У погледу *очуваности* појединих елемената животне средине констатовано је да ниједан није осетније угрожен или деградиран.

14. КОНЦЕПТ ЗАШТИТЕ И РАЗВОЈА

- Имајући у виду постојеће стање на терену, циљеве заштите и законску регулативу дефинисана је граница подручја Парка природе „Шарган-Мокра Гора“ са три режима заштите.
- Укупна површина заштићеног природног добра након извршене валоризације 2015. године износи 11.379,78 ха, у оквиру ког се издвајају посебне просторне целине с режимима заштите I, II и III степена.

Режим заштите I степена

Режим заштите I степена (строги режим заштите) спроводи се на заштићеном подручју или његовом делу са разновним или мало измењеним екосистемима изузетног научног и практичног значаја, чиме се омогућавају процеси природне сукцесије и очување станишта и животних заједница у условима дивљине.

- ❖ Подручја под режимом заштите I степена заузимају укупну површину од 774,50 ha (6,81% укупно заштићене површине) и налазе се на пет изолованих локалитета унутар природног добра.

Табела са приказом локалитета у режиму заштите I степена:

	ЛОКАЛИТЕТ	КАТАСТАРСКА ОПШТИНА	УКУПНА површина P (m ²)	ДРЖАВНО површина P (m ²)	ПРИВАТНО површина P (m ²)	ЦРКВЕНО површина P (m ²)
I СТЕПЕН						
1	Јеловац	Кремна	113.127	113.127	0	0
2	Клисура Дубошца – Скакавац	Кремна, Мокра Гора	2.713.349	2.713.349	0	0
3	Ограђеница	Мокра Гора	1.646.701	1.641.981	4.720	0
4	Међедова љеска	Мокра Гора	83.504	83.504	0	0
5	Дебела коса	Мокра Гора	3.188.276	3.188.276	0	0
	УКУПНО		7.744.957	7.740.237	4.720	0

Режим заштите II степена

Режим заштите II степена – „активна заштита, спроводи се на заштићеном подручју или његовом делу са делимично измењеним екосистемима великог научног и практичног значаја и посебно вредним пределима и објектима геонаслеђа“.

❖ Укупна површина у режиму заштите II степена износи 3124,70 ха или 27,46% од укупне површине Парка природе „Шарган – Мокра Гора“.

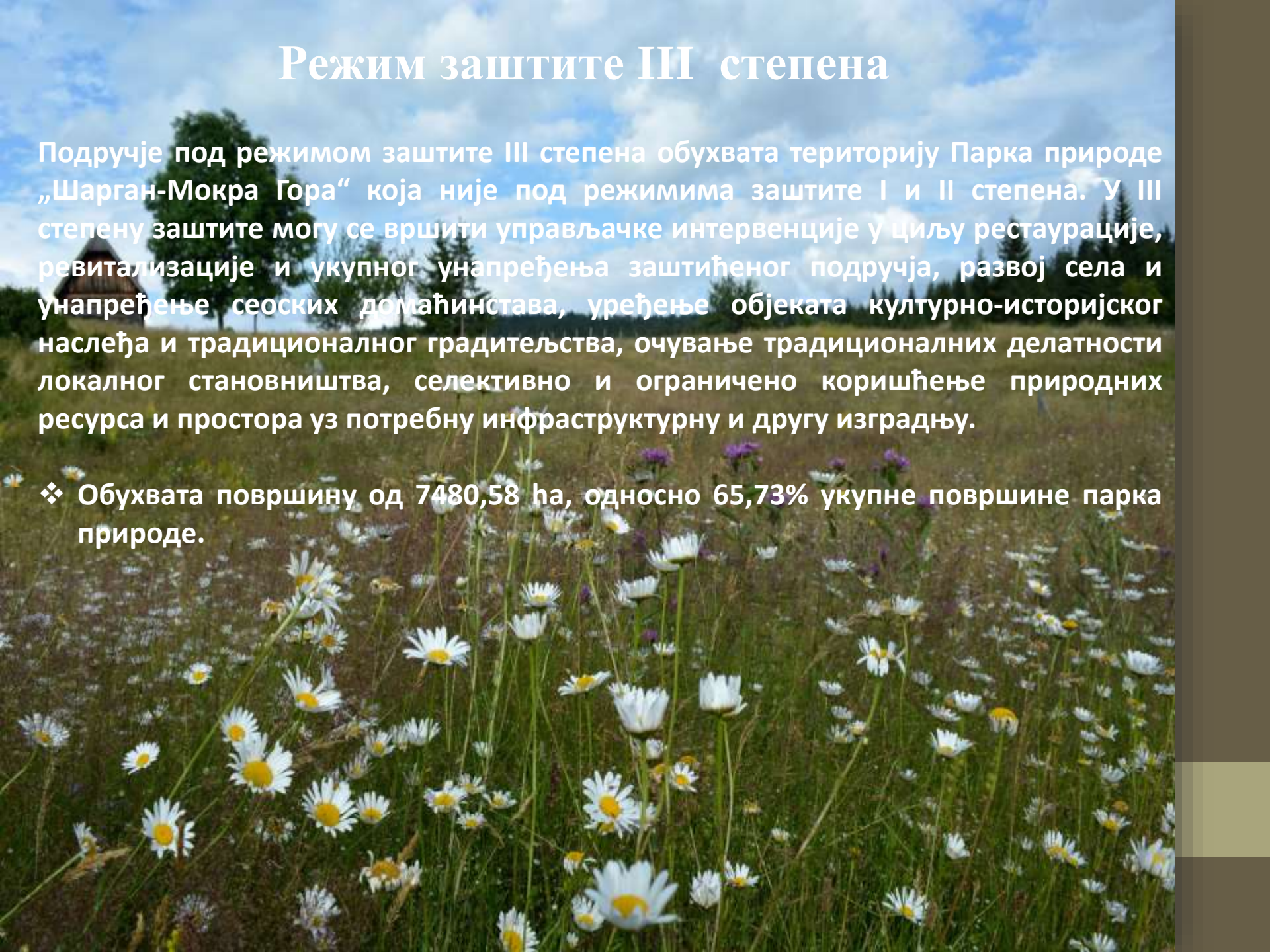
Табела са приказом локалитета и њихових површина у режиму заштите II степена:

	ЛОКАЛИТЕТ	КАТАСТАРСКА ОПШТИНА	УКУПНА површина P (m ²)	ДРЖАВНО површина P (m ²)	ПРИВАТНО површина P (m ²)
II СТЕПЕН					
1	Љуто поље	Кремна	5.035.261	41.777	4.993.484
2	Братешина	Кремна	10.369.131	3.246.634	7.122.497
		Мокра Гора	3.596.068	1.573.467	2.022.601
3	Кречњачко брдо – Вао	Мокра Гора	1.306.099	268.464	1.037.635
4	Шишатоваци – Јеловац	Мокра Гора	1.056.910	1.056.910	0
5	Ђога	Семегњево	1.486.584	1.136.723	349.861
6	Тусто брдо	Мокра Гора	2.987.285	2.125.314	861.971
7	Ограђеница 2	Мокра Гора	799.314	16.405	782.909
8	Божурица	Мокра Гора	640.384	486.869	153.515
9	Кањон Белог Рзава	Мокра Гора	2.797.734	2.762.862	34.872
10	Шарганска осмица	Мокра Гора	1.172.187	1.094.770	77.417
	УКУПНО II		31.246.957	13.810.105	17.436.762

Режим заштите III степена

Подручје под режимом заштите III степена обухвата територију Парка природе „Шарган-Мокра Гора“ која није под режимима заштите I и II степена. У III степену заштите могу се вршити управљачке интервенције у циљу рестаурације, ревитализације и укупног унапређења заштићеног подручја, развој села и унапређење сеоских домаћинстава, уређење објеката културно-историјског наслеђа и традиционалног градитељства, очување традиционалних делатности локалног становништва, селективно и ограничено коришћење природних ресурса и простора уз потребну инфраструктурну и другу изградњу.

- ❖ Обухвата површину од 7480,58 ha, односно 65,73% укупне површине парка природе.

15. МОГУЋЕ ПЕРСПЕКТИВЕ ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА

Постојећи природни и створени ресурси чине солидну основу за даљи развој и унапређење економских делатности које би биле базиране на коришћењу постојећих природних ресурса, а у духу концепта одрживог развоја, чиме би биле уједначене потребе за економским напретком и очувањем животне средине и природних вредности и ресурса.

Овде се пре свега мисли на:

- *Одрживи развој пољопривреде*
- *Одрживи развој шумарства*
- *Одрживи развој ловства*
- *Одрживи развој туризма*
- *Одрживи развој мале привреде-занатства*

16. УПРАВЉАЧ

- Друштво са ограниченом одговорношћу Парк природе „Мокра Гора” основала је Влада Републике 18.11.2005. године ради управљања Парком природе „Шарган – Мокра Гора” који представља заштићено подручје од изузетног значаја.
- Управљач Парка природе „Шарган – Мокра Гора” доноси План управљања за период од десет година.
- Сагласно Закону о заштити природе План управљања ће се остваривати Годишњим програмима управљања на које сагласност даје Министарство животне средине и просторног планирања.
- Извештај о остваривању годишњег програма за претходну годину и годишњи програм управљања за наредну годину, управљач сагласно закону, доставља ресорном министарству до 15. децембра текуће године.

ХВАЛА